

Osmanlı Balkanları'nın Son On Yılı

Mehmet Ali Okar, Haz. Ahmet Mesut Okar

İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018, s.292, ISBN 978-605-360-943-8

Esmânur EYÜPOĞLU*

İnceleme gayretinde bulunacağımız bu kitap, Mehmet Ali Okar'ın 1902 yılında Mekteb-i Harbiye'den bir teğmen olarak mezun olmasından sonraki anılarından teşekkül ediyor. Kitabın önsöz kısmı, Mehmet Ali Okar'ın mezkûr kitabını aynı zamanda yayına hazırlayan torunu Ahmet Mesut Okar tarafından kaleme alınmış olup, dedesiyle beraber geçirdiği küçüklük zamanlarını ve onun karakterini anlatıyor. Mesut Okar'ın ifadesine göre *“Dağarcığı genişti, hemen her konuda söyleyecek ve dinletecek sözü vardı. Somut olayları anlatırken kıvrak ve akıcı olan dil, soyut analizler yapmaya giriştiğinde birdenbire bütün özelliğini kaybediyor, adeta nefes almakta bile zorlanır hale geliyordu.”* ifadesi onun karakteri ve yetenekleri hakkında okuyucuya bilgi vermektedir.

Kitabın yazarı olan Mehmet Ali Okar, Balkanlarda görev yapan bir Türk subayıdır. Kitabın *“Olimpos Dağı”* adlı ilk bölümünde 1902 yılında Mekteb-i Harbiye'den mezun olup, Üçüncü Ordu'ya tayin edilmesiyle alakadardır. Selanik'ten doğruca Nasliç'e gönderilen Okar, fırka kumandanına rica ederek kimsenin gitmek istemediği Koz köyüne gitmek istediğini bildirir. Okar, ısrarla bu Rum köyüne gitmek

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, İstanbul esmanureyupoglugmail.com

ister çünkü bu köyde çok av bulunmasıyla beraber, Yunan hududu üzerindedir ve hudut muhafazasına memur 24. Alay'ın 4. Tabur'unun merkezi olup sınıf arkadaşlarından Geredeli Hilmi'nin de Koz köyüne tayinini haber almıştır. Bu taburun acınacak bir halde olduğunu, talim ve terbiye namına hiçbir şey olmadığını söyleyen Mehmet Ali Okar, geri kalan arkadaşlarıyla askerinin talim ve terbiyesiyle ilgilenir. Askerinin ayakkabısı olmadığı için yalnızca ayakkabısı olanları talime çıkartırlar. Yazarın satır aralarında verdiği bu bilgiler, mezkûr taburun acınası halini gözler önüne serer niteliktedir.

1909 yılında Selanik'te, Merkez Kumandanlığına bağlı inzibat subayı olarak çalışmaya başlayan Okar'ın bu faaliyeti siyaset ile hemhal olmayı da beraberinde getiriyordu. Kitabın arasözünde Mehmet Ali Okar'ın torunu Ahmet Mesut Okar, araya bir virgül koyar ve Mehmet Ali Bey'in anılarını içeren defterlerden birinin eksik olduğunu, bu sebeple en az üç yıllık bir anının eksikliğini okuyucuya bildirdiğini de ekleyelim. Bu nedenle Mehmet Ali Bey'in inzibat subayı olarak görev yaptığı Selanik'te geçen anılarıyla ilgili tafsilat verilemiyor. Devamında ise mezkûr anılar, Mehmet Ali Bey'in 1912 yılında gerçekleşen Manastır Muharebesi hazırlıkları ile tekrar okuyucuya sunuluyor.

“*Balkan Harbi Bozgunu*” adlı bölümde Mehmet Ali Bey Manastır'a geldikten sonra askere çekidüzen verildiğini, her kıtanın tanzim edildikten sonra, hemen ertesi gün tahkimata başlandığını söylüyor. Bu bölümde Mehmet Ali Bey'in Türk ordusuna dair en çarpıcı cümlesi şu olsa gerek: “*Türk ordusunun namusunu korumak için, bu uzak diyarlarda Mehmetçikler, kimsenin malını yağma etmeden, haysiyet ve namusları uğruna aşıktan ölüyorlardı.*” Keza burada hendek içinde oturan dört Mehmetçiğin, aynı hendek içinde baş başa vermiş halde ölmüş oldukları da bir vakiadır. Bu tür durumlara artık alıştığını belirten yazar, Garp Ordusu'nu doyuracak gücün kimsede olmadığını söyler.

Mezkûr eserin “*Sonsöz*” kısmında Mehmet Ali Okar'ın 1808 yılında başlayan yaşamının 1935 yılında Ankara'da bittiği ile başlayan cümleler, Osmanlı ordusunun Balkan Savaşı bozgununu yaşadığı dönem ile devam ediyor. Bu kısmı Mehmet Ali Bey'in büyük oğlu Celal Okar bizlere naklediyor. Nitekim Mehmet Ali Bey 1935 yılında vefat etmesi, anılarını tamamlamasına engel olmuştu. Celal Okar'ın bir Balkan halkı olan Rum ve Bulgarların, geleneksel olarak toprak sahiplerinin tarlalarını ekip biçen bir millet iken, savaşın başlamasıyla, ürünün tamamına el koyup toprak sahibi olan Türklere hiçbir şey vermemeye başladıklarını söylemesi, Balkanlardaki halkların yaşayış şekline ve savaşın bu topraklarda nasıl değişiklikler meydana getirdiğini göz önüne sermektedir.

Celal Bey anıların devamına şöyle devam eder: Birinci Dünya Harbi patlak verince Mehmet Ali Bey, kömür bölgesi olan Zonguldak'a gider. Burada kömür havzasının korunması için canla başla çalışır. Birinci Fırka'nın Çanakkale Savaşı'na katılması emri çıkınca Mehmet Ali Bey, bölüğüyle beraber İstanbul'a doğru yola çıkar. İstanbul'a geldiğinde Ayastefanos Tayyare Mektebi depo zabıtlığına getirildiğini öğrenecek ve burada yeni görevine başlayacaktır. Fakat ilerleyen zamanlarda Tayyare Mektebi'nin başına getirilen Alman Yüzbaşı Serno, burada disiplini sağlayamayınca yerini Mehmet Ali

Bey atanır ve burayı kısa sürede ihya edecek isim Mehmet Ali Okar olacaktır. Onun bu düzeni sağlaması Alman komuta heyetini hayli etkiler ve okulun yönetimini tamamen kendisine vermeyi düşündüklerini, fakat bunun için havacılıkla ilgili teknik bilgilere sahip olması gerektiği söylenerek, eğitim için Almanya'ya gönderilir. Mehmet Ali Bey, bundan sonra meslekî yaşantısına “tayyareci” olarak devam edecektir. İlerleyen zamanlarda sağlık sebepleriyle emekli edilen Mehmet Ali Bey'e miyokard infarktüsü teşhisi konulur. Doktorlar ısrarla istirahat etmesini söylerler fakat Mehmet Ali Bey ailesi ile beraber Kayseri'ye yolculuk eder. Burada bir manifaturacı açar. Gelen müşterilere sadece toptan kumaş satıldığını söyler, bu sebeple hiç satış yapılamaz. Mehmet Ali Bey'in Kayseri'ye bir manifaturacı açmak fikrinin nereden geldiği fikri belirsiz olsa bile, savaşta idari yapılanmanın bozulması durumunda, meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınmasının planlandığı gayet iyi bilinmektedir.

Mehmet Ali Bey, 1934 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle, ortalıkta görünmeyi hiç sevmeyen, bu yüzden adı fazla duyulmamış, gözü pek bir avcı kuşu manasına gelen “Okar” soyadını almıştır. Piyade olarak başladığı ordu görevine tayyareci olarak bitirmiş ve hiç şüphesiz Türk ordusuna büyük hizmetleri olmuştur.

Eserin “*Album*” kısmında Mehmet Ali Bey'in hayatının çeşitli anlarından, çeşitli fotoğraflar okuyucuyu karşılamaktadır. Bu fotoğraflar arasında yukarıda bahsettiğimiz Almanya'da aldığı havacılık eğitimi, Ayastefanos Tayyare İstasyonu'nda büroda çalışırken ve birçok yerde çekilmiş fotoğrafları bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Balkan halklarının yaşayışı ve Balkanların Osmanlı'nın elinden nasıl çıktığını satır aralarında görebildiğimiz bu nadide eser, fotoğraflarla desteklenmiş olup, dili gayet akıcı tutulmuştur.